

OZNÁMENIE KOMISIE**Usmernenia týkajúce sa uplatňovania voľného pohybu pracovníkov počas pandémie COVID-19**

(2020/C 102 I/03)

Kríza súvisiaca s vírusom Covid-19 viedla v členských štátoch EÚ k zavedeniu nebývalých opatrení, okrem iného aj k obnoveniu kontrol na ich vnútorných hraniciach.

V usmerneniach pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb ⁽¹⁾ sa preto stanovujú zásady integrovaného prístupu k účinnému riadeniu hraníc s cieľom chrániť zdravie a zároveň zachovať integritu jednotného trhu. Podľa odseku 23 usmernení členské štáty by mali povoliť a uľahčiť prekračovanie hranice cezhraničným pracovníkom, najmä (ale nielen) tým, ktorí pracujú v sektore zdravotnej starostlivosti a potravinárskom sektore, a v oblasti iných základných služieb (ide napr. o starostlivosť o deti, starostlivosť o starších ľudí, kritický personál v oblasti verejných služieb), aby tak zabezpečili kontinuitu pracovnej činnosti.

Obmedzenia práva na voľný pohyb pracovníkov môžu byť vzhľadom na potrebu zachovať verejný poriadok odôvodnené, musia však byť nevyhnutné, primerané a založené na objektívnych a nediskriminačných kritériách.

Cezhraniční pracovníci, vyslaní pracovníci ⁽²⁾ či sezónni pracovníci žijú v jednej, no pracujú v inej krajine. Mnohí z nich sú pre hostiteľské členské štáty kriticky dôležití, napríklad pre systémy zdravotnej starostlivosti, pri poskytovaní ďalších základných služieb, napríklad inštalácii a údržbe zdravotníckeho vybavenia a infraštruktúry, alebo na zabezpečenie dodávok nevyhnutných tovarov. Koordinovaný prístup na úrovni EÚ, vďaka ktorému budú môcť títo pracovníci prechádzať cez medzinárodné hranice, má preto kľúčový význam.

V nadväznosti na výzvu Európskej rady ⁽³⁾ Komisii, aby riešila situáciu cezhraničných a sezónnych pracovníkov, ktorí musia byť schopní pokračovať v základných činnostiach, a zároveň zabrániť ďalšiemu šíreniu vírusu, a v nadväznosti na usmernenia pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb, najmä na ich odsek 23, ďalej uvedené usmernenia vyzývajú členské štáty, aby prijali osobitné opatrenia na zabezpečenie koordinovaného prístupu na úrovni EÚ ⁽⁴⁾. Týka sa to pracovníkov uvedených vyššie, najmä tých, ktorí musia pri ceste na pracovisko prekračovať hranice, pretože v rámci svojich kriticky dôležitých povolaní vykonávajú činnosti súvisiace so základnými službami. Tieto usmernenia by sa mali uplatňovať aj v prípadoch, keď pracovníci uvedení vyššie využívajú členský štát len ako tranzitnú krajinu, aby sa dostali do iného členského štátu. Uvedenými usmerneniami nie sú dotknuté osobitné opatrenia uvedené v oznámení o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“ ⁽⁵⁾ ani v usmerneniach na uľahčenie prepravy leteckého nákladu počas pandémie COVID-19 ⁽⁶⁾.

So samostatne zárobkovo činnými osobami, ktoré vykonávajú kritické povolania uvedené v týchto usmerneniach, by mali členské štáty zaobchádzať rovnako.

Pracovníci, ktorí vykonávajú kritické povolania

1. V niektorých častiach EÚ, najmä v pohraničných regiónoch, vykonávajú dôležité povolania cezhraniční pracovníci, pre ktorých je neobmedzený cezhraničný pohyb nevyhnutný. Obmedzenia súvisiace s prechodom cez hranice hraníc, ktoré zaviedli členské štáty, môžu viesť k ďalším ťažkostiam alebo dokonca zmariť úsilie v boji proti kríze spojenej s vírusom Covid-19.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final.

⁽²⁾ Pracovníci, ktorí sú ich zamestnávateľom nachádzajúcim sa v jednom členskom štáte, dočasne vyslaní pracovať do iného členského štátu s cieľom vykonávať nejakú službu.

⁽³⁾ Odsek 4 spoločného vyhlásenia členov Európskej rady z 26. marca 2020.

⁽⁴⁾ Pokyny na vykonávanie dočasného obmedzenia ciest do EÚ, ktoré nie sú nevyhnutné, na uľahčenie tranzitných opatrení na repatriáciu občanov EÚ a k dôsledkom pre vízovú politiku [C(2020) 2050 final] obsahujú opatrenia týkajúce sa cezhraničných a sezónnych pracovníkov z tretích krajín.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final.

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final.

2. Pokračujúci voľný pohyb všetkých pracovníkov vykonávajúcich kritické povolania je nevyhnutný, a to tak v prípade cezhraničných, ako aj v prípade vyslaných pracovníkov. Členské štáty by mali povoliť pracovníkom vstup na územie hostiteľského členského štátu a neobmedzený prístup na ich pracoviská, najmä ak vykonávajú niektoré z týchto povolaní ⁽⁷⁾:
- zdravotnícki pracovníci vrátane paramedikov,
 - pracovníci v oblasti osobnej zdravotnej starostlivosti vrátane pracovníkov v oblasti starostlivosti o deti, osoby so zdravotným postihnutím a staršie osoby,
 - vedci v zdravotníckych odvetviach,
 - pracovníci vo farmaceutickom priemysle a v odvetví zdravotníckych pomôcok,
 - pracovníci zapojení do dodávok tovaru, najmä v rámci dodávateľského reťazca liekov, zdravotníckeho materiálu, zdravotníckych pomôcok a osobných ochranných prostriedkov vrátane ich inštalácie a údržby,
 - špecialisti v oblasti informačných a komunikačných technológií,
 - technici v oblasti informačných a komunikačných technológií a iní technici vykonávajúci nevyhnutnú údržbu zariadení,
 - technickí špecialisti, ako sú technici v oblasti energetiky, inžinieri a elektrotechnici,
 - osoby pracujúce v kritických alebo inak základných infraštruktúrach,
 - technici a odborní pracovníci v oblasti vedy a techniky (vrátane technikov dispečingu vo vodárňach),
 - pracovníci verejnej ochrany a bezpečnostných služieb,
 - hasiči/policajti/väzenskí dozorcovia/pracovníci bezpečnostných služieb/pracovníci civilnej ochrany,
 - výrobcovia a spracovatelia potravinárskych výrobkov a podobní pracovníci a pracovníci údržby,
 - operátori zariadení na výrobu potravín a podobných výrobkov (vrátane pracovníkov potravinovej výroby),
 - pracovníci v doprave ⁽⁸⁾, najmä:
 - vodiči osobných motorových vozidiel, dodávok a motocyklov ⁽⁹⁾, vodiči nákladných automobilov a autobusov (vrátane vodičov autobusov a električiek) a vodiči vozidiel záchranej služby vrátane vodičov, ktorí poskytujú pomoc v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, a vodičov, ktorí prevážajú repatriovaných občanov EÚ z iného členského štátu do miesta ich pôvodu,
 - dopravní piloti,
 - rušňovodiči v železničnej doprave, inšpektori koľajových vozidiel, pracovníci v oblasti údržby a personál manažérov infraštruktúry zapojení do riadenia dopravy a pridelovania kapacity,
 - pracovníci v oblasti námornej a vnútrozemskej plavby,
 - rybári,
 - zamestnanci verejných inštitúcií vrátane medzinárodných organizácií, ktorí vykonávajú zásadné funkcie.
3. Komisia členské štáty naliehavo vyzýva, aby na hraničných priechodoch zaviedli osobitné bezprekážkové a rýchle postupy na zabezpečenie hladkého presunu cezhraničných a vyslaných pracovníkov. Dá sa to uskutočniť napríklad vyhradenými jazdnými pruhmi na hraniciach alebo osobitnými nálepkami uznávanými susednými členskými štátmi, ktorými sa uľahčí ich vstup na územie členského štátu zamestnania. Komisia sa zároveň čo najskôr obráti na Technický výbor pre voľný pohyb pracovníkov, aby určil najlepšie postupy, ktoré sa môžu rozšíriť na všetky členské štáty a ktorými sa umožní, aby títo pracovníci vykonávajúci kritické povolania mohli pracovať bez zbytočných prekážok.

⁽⁷⁾ Tieto kategórie vychádzajú z klasifikácie ESCO, ktorá je európskou viacjazyčnou klasifikáciou zručností, kompetencií, kvalifikácií a povolaní. Pozri <https://ec.europa.eu/esco/portal/howtouse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a>.

⁽⁸⁾ Pozri ďalšie osobitné usmernenie týkajúce sa pracovníkov v doprave C(2020) 1897 final – Oznámenie Komisie o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“ v rámci usmernení pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb.

⁽⁹⁾ Vodiči motocyklov iba v prípade, že prepravujú zdravotnícky materiál, zdravotnícke pomôcky alebo osobné ochranné prostriedky.

Zdravotný skrining

4. Zdravotný skrining cezhraničných a vyslaných pracovníkov sa musí vykonávať za rovnakých podmienok ako zdravotný skrining domácich štátnych príslušníkov s rovnakým povoláním.
5. Zdravotný skrining možno v záujme plynulosti premávky vykonať pred alebo za hranicou (v závislosti od dostupnej infraštruktúry). Členské štáty by sa mali navzájom koordinovať a vykonávať zdravotné skriningy len na jednej strane hranice, aby sa zabránilo prekrývaniu a čakaniam. Pri kontrolách a zdravotných skriningoch by sa od týchto pracovníkov nemalo požadovať, aby vystúpili z vozidla, a mali by v zásade pozostávať z elektronického odmerania telesnej teploty. Pracovníkom by sa teplota obvykle nemala kontrolovať viac než trikrát za deň. Ak má pracovník horúčku a pohraničné orgány sa domnievajú, že by nemal pokračovať v ceste, mala by sa danému pracovníkovi sprístupniť primeraná zdravotná starostlivosť za rovnakých podmienok ako v prípade štátnych príslušníkov členského štátu zamestnania. Informácie o tejto osobe by sa mali sprístupniť aj príslušnému susednému členskému štátu.
6. Na pracovníkov v doprave uvedených v odseku 19 *oznámenia o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“* sa vzťahujú osobitné zdravotné skriningové opatrenia uvedené v týchto usmerneniach.

Ďalší pracovníci

7. Členské štáty by mali cezhraničným a vyslaným pracovníkom umožniť, aby naďalej prekračovali hranice s cieľom dostať sa na pracovisko, ak je práca v danom sektore v hostiteľskom členskom štáte stále povolená.
8. V situáciách, ktoré by mohli viesť k zmene členského štátu poistenia daného pracovníka ⁽¹⁰⁾, by členské štáty mali využiť výnimku stanovenú v článku 16 nariadenia (ES) č. 883/2004 ⁽¹¹⁾, a tým zachovať sociálne zabezpečenie dotknutého pracovníka nezmenené. Na uplatnenie takejto výnimky musí zamestnávateľ predložiť žiadosť členskému štátu, ktorého právnym predpisom si daný pracovník želá podliehať.

Sezónni pracovníci

9. Niektoré hospodárske odvetvia, najmä poľnohospodárstvo, sa vo viacerých členských štátoch vo veľkej miere spoliehajú na sezónnych pracovníkov z iných členských štátov. S cieľom riešiť tento nedostatok pracovných síl v uvedených odvetviach v dôsledku krízy by si členské štáty mali vymieňať informácie o svojich potrebách, napríklad prostredníctvom zriadených komunikačných kanálov Technického výboru pre voľný pohyb pracovníkov. Je dôležité uvedomiť si, že sezónni pracovníci v poľnohospodárstve vykonávajú v niektorých prípadoch kriticky dôležité činnosti pri výsadbe, šľachtení či zbere úrody. V tejto situácii by mali členské štáty s týmito pracovníkmi zaobchádzať rovnako ako s pracovníkmi, ktorí vykonávajú vyššie uvedené kritické povolania. Rovnako by mali členské štáty týmto pracovníkom umožniť, aby naďalej prekračovali hranice na účely práce, ak je práca v danom sektore v hostiteľskom členskom štáte stále povolená. Členské štáty by tiež mali zamestnávateľov informovať o potrebe zabezpečiť primeranú ochranu zdravia a bezpečnosti.
10. Komisia naliehavo vyzýva členské štáty, aby zaviedli osobitné postupy na zabezpečenie hladkého presunu takýchto pracovníkov a využije aj Technický výbor pre voľný pohyb pracovníkov, aby určil najlepšie postupy, ktoré sa môžu rozšíriť na všetky členské štáty, aby títo pracovníci mohli vykonávať svoje povolanie bez zbytočných prekážok.

⁽¹⁰⁾ V prípade vykonávania viacerých činností v dvoch členských štátoch, ak cezhraničný pracovník, ktorý v súčasnosti pracuje v členskom štáte zamestnania aj v členskom štáte bydliska a je poistený v členskom štáte zamestnania, pretože jeho činnosť v členskom štáte bydliska nie je podstatná, prekračuje prahovú hodnotu 25 % pracovného času v dôsledku opatrení týkajúcich sa obmedzenia pohybu, ktoré prijali niektoré členské štáty.

⁽¹¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.